

Обухівський район

Обухівський район створено постановою Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету від 7 березня 1923 року «Про адміністративно-територіальний поділ».

Здійснюючи свою аграрну політику, на початку 30-х років XX століття більшовики провели дві хвилі репресій проти українського селянства: ліквідацію куркуля як класу та суцільну колективізацію і масовий терор страшним, небаченим досі в історії людства організованим голодом.

Під час першої хвилі (1929-1931 рр.) по-більшовицькому запекло велася боротьба з «куркульством». В Обухівському районі з рідної землі були зігнані і спроваджені у північні райони Росії та до Сибіру сотні заможних багатодітних родин, решта ж під страхом репресій масово заганялась у колгоспи.

Але ні розкуркулення, ні примусова колективізація не приводили до корінних зрушень в усупільненні сільськогосподарського виробництва. Тому більшовики вирішили вдатись до другої хвилі (1932-1933 рр.) – спланованого і чітко організованого голодомору проти цілого народу і його генофонду – селянства.

Обухівщину, як і всю Україну, було кинуте в кошмар штучного голодомору, від якого помер кожен четвертий мешканець району. Здійснили це бандитським методом примусового «вилучення лишків»: хлібозаготівельна комнезамівська і комсомольська «червона мітла» вимітала в селян усе до зернини.

Нижче друкуємо фотознімки декотрих виконавців на Обухівщині чорного задуму кремлівських вождів щодо колгоспного покріпачення навіть ціною небаченого людством голодомору українського селянства.

Ліворуч – комісар II-го Київського караульного полку Лексиков О.М., присланий в Обухівський район для проведення колективізації. Праворуч – працівники Обухівського райкому комсомолу Яків Невзгляд, Микола Лободін, Олександр Савицький та Ольга Жевага.

1932-1933

Активісти районної комсомольської організації.

РОЗДІЛ 1. МАРТИРОЛОГ

Голод почав відчуватися на Обухівщині вже восени 1932-го, а на весну та влітку 1933-го призвів до масового вимирання сільського населення. Тієї фатальної весни і початку літа в селах району вимирали родини, вулиці, кутки, були випадки людоджерства: вимирали і одноосібники, і колгоспники всіх п'ятидесяти примусово «організованих» на території району колгоспів.

У кромішню годину більшовицького терору 1932-1933 років масово вмирили голодною смертю жителі всіх населених пунктів Обухівського району (за винятком п'яти хуторів, де людям вдалося приховати зерно і вижити). Зі свідчень очевидців з голоду померли: на хуторі Безіменному – 10 осіб, на хуторі Березове – 35 чоловік, в селі Великі Дмитровичі близько 400 осіб, у селі Верем'я – близько 500 осіб, у Витачеві – 350 чоловік, в Германівці – біля 600 осіб, у Германівській Слободі (нині – Красна Слобідка) – близько 450 осіб, в Григорівці – близько 250 осіб, в Гусачівці – біля 300 жителів, в селі Дерев'яна – біля 300 мешканців, в селі Долина – 350 чоловік, в Жуківцях – близько 500 осіб, на хуторі Капустяне – 10 осіб, в Козині – 180 осіб, в Козіївці – біля 100 осіб, в Копачеві – біля 10 осіб, в Красному – 200 осіб, на хуторі Кулі – біля 20 осіб, в селі Креничі – 20 осіб, на хуторі Макарові – 20 осіб, в селі Мала Вільшанка – близько 420 жителів, в селі Малі Дмитровичі – біля 100 осіб, в селі Нові Безрадиці – близько 100 осіб, в Нещерові – близько 300 осіб, в селі Старі Безрадиці – близько 350 осіб, в Обухові – біля 2000 жителів, у Перегонівці – 250 осіб, у Матяшівці – 112 осіб, у селі Перше Травня – біля 200 осіб, на хуторі Плюти – біля 20 осіб, в Підгірцях – близько 350 жителів, на хуторі Романків – 20 осіб, в Семенівці – 180 осіб, на хуторі Степок – біля 10 осіб, на хуторі Тарасівка – близько 10 осіб, у селі Трипілля – близько 1500 осіб, в Українці – біля 100 жителів, у Халеп'ї – близько 400 осіб, в Щербанівці – біля 300 жителів. Половина померлих були діти.

Ще в 1993 році колектив газети «Обухівський край» розгорнув акцію по виявленню земляків, замучених голодною смертю. Був оприлюднений список-мартиролог краєзнавця Литвина І.М., який в 30-х роках ще учнем Деремезнянської школи записував поіменно своїх однокласників, що померли з голоду, а потім – і дорослих. У цьому учнівському мартирологу дитячою рукою записано 208 імен односельців. Померлих на віддалених вулицях і кутках села учень не зміг записати. Нині цей мартиролог поміщений у книзі краєзнавчих нарисів про Деремезну «На землі-джерелиці» (2007 р.), автори – Кулик М.І., Домотенко Ю.К.

Імена майже всіх померлих з голоду в с. Гусачівці виявив педагог-краєзнавець Закревський А.М. Список, у який внесено 144 померлих, поміщено в книзі «Село моє, мої сільчани» (2006 р.) під авторством краєзнавця. Такий же список померлих односельців склав письменник, уродженець Щербанівки Горловий М.П., краєзнавча книга якого про рідне село вийде найближчим часом. Детальні списки складені й краєзнавцями Германівки (біля 600 померлих), Трипілля (біля півтори тисячі): тут активно приєдналася до акції педагог-краєзнавець Трипільської школи Буренко К.І. зі своїми вихованцями.

Численні свідчення очевидців незаперечно доводять, що Голодомор був масовою смертю від голоду, результатом репресивної політики, яка має всі ознаки злочину держави проти власного народу, адже саме вона, комуністична держава, ухвалювала політичні рішення, реалізація яких призвела до масового народодовбивства, під час якого Голодомор 1932-1933 років забрав життя біля дев'ятнадцяти тисяч мешканців Обухівського району.

Обухівщина, яка на честь славного сина цієї землі носить свою другу назву – Малишків край свято береже пам'ять про безвинно убієнних голодом земляків. У населених пунктах району встановлені пам'ятники і пам'ятні знаки жертвам Голодомору 1932-1933 років.

м. Обухів

Центр однойменного району. Першу згадку про нього як про Лукавицю маємо 1362 року. Назву Обухів дістав у 1580-х роках і більше її не змінював. Статус міста набув з 1979 року.

В 1923 році Обухів став районним центром Київської губернії. Радянська влада передала обухівським селянам понад 2400 десятин землі, кожна сім'я одержала від 5 до 10 десятин. 12 сімей організували товариство спільного обробітку землі (ТСОЗ), який з 23 січня 1923 року перетворили на сільгоспартіль «Спілку» (голова – С.І. Федорак). 1927 року в Обухові налічувалось 15 земельних громад, кожна з яких об'єднувала від 30 до 200 селянських дворів.

З початком колективізації в 1929 році ці громади були об'єднані в одне господарство – імені Паризької Комуни. Через деякий час засновано ще дві сільськогосподарські артілі – імені 9 Січня (голова – В.І. Сябренко) та імені Профінтерну. В 1932 році утворився колгосп імені Г.І. Петровського.

В ході колективізації було розкуркулено 54 заможні хліборобські сім'ї.

Перед голодом в районному центрі було 1100 дворів, де проживало 9300 чоловік. Після примусового вилучення всіх продуктів голодною смертю померло близько 2000 осіб – майже кожен четвертий його житель. На обухівських кладовищах та людських садибах поховано десятки селянських родин, вимерлих з голоду. До голодомору в Обухові було три кладовища, а під час голоду їх з'явилося тридцять два.

Померли від голоду біля 2000 чол. Опитуванням встановлені імена 79 осіб.

Актив обухівського колгоспу ім. Паризької комуни.

Колгоспники – косарі та в'язальниці Обухівського колгоспу «Нове життя» на жнивному полі. Фото П. Кравченка, 1931 рік.

На даний час відомі поховання жертв Голодомору, які знаходяться в Обухові:

- на Сліпаковому кладовищі (по вул.Тельмана);
- кладовище по вул. Шкільній (Пасічній);
- кладовище по вул. Петровського;
- кладовище по вул. Шевченка;
- цвинтар по вул. Ватутіна;
- цвинтар по вул. Куйбишева;
- кладовище по вул. 8 Листопада.

Крім того, поховання були на селянських садибах. В даний час адреси невідомі.

Меморіальний комплекс жертвам Голодомору, споруджений на околиці Обухова у 2008 році. Архітектор – лауреат Національної премії України ім.Т.Г.Шевченка Гайдамака А.В.

В Обухові встановлено пам'ятники жертвам Голодомору:

- пам'ятник «Скорботна мати» на Сліпаковому кладовищі на могилі родини Бакланів, що померли голодною смертю. Пам'ятник відкрито 1990 року. Скульптори М. Горловий та О. Фурман.

-пам'ятник на кладовищі по вул. Петровського. Встановлений в 2005 році. Скульптор В. Довбик.

У вересні 2008 року в Обухові відкрито ще один меморіальний комплекс жертвам Голодомору 1932-1933 років.

Мартиролог жителів м. Обухів – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Назаренко В.С., 1928 р.н.; Здоренко М.М., 1923 р.н.; Курінної В.О., 1920 р.н.; Пелих Ф.Г., 1914 р.н., та ін., записаними у 2003 році Пожарницькою О.Д. та Шкуратяною М.М., науковими співробітниками районного краєзнавчого музею.

5 дітей Старука Никифора
Божок Павлик, п'яти років
Божок Симон
Вербицька Домаха
Загірна Ольга
Загірна Віра
Загірний Карпо і 6 його дітей
Загірна Марина і її діти Віра, Ольга, Михайлик
Загірний Михайло
Заєць Галина Костянтинівна
Заєць Катерина Костянтинівна
Заєць Кость Миколайович, його мати Ониська Василівна
Заєць Ольга Костянтинівна та її діти
Козаченко Галина
Козаченко Ольга
Кравець Володимир
Кравець Сергій Іванович
Ленда Мусій – репресували, жінка **Настя і дочка Галина** померли
Литвини Гаврило і Софія, син Омелько, дочка Софія,

син Ілько
Лук'янець Микита і Софія, їхня дочка Ольга
Михайлюк Кость та його діти Микола, Пелагея, Анастасія
Мугир Антон
Мугир Параска Яківна і 4 дітей
Назаренко Андрій
Назаренко Василь Михайлович
Назаренко Віктор Борисович
Назаренко Гнат
Назаренко Катерина
Назаренко Катерина Михайлівна
Назаренко Микола Михайлович
Назаренко Ониська і 3 дітей
Назаренко Федір Андрійович
Паденко Василь Гнатович
Паденко Микола Гнатович
Русан Денис Григорович
Русан Горпина і її діти Ніна та Миколка...
Самофал Іван і Варвара, син Василь

Скрипка Архип
Скрипка Василь
Скрипка Євдокія
Скрипка Михайло
 Старука Никифора **5 дітей**
Тільний Іван і Настя, син Іван
Тільний Олекса
Федорова Акулина Василівна
Циганок Василь Петрович
Циганок Микита Петрович
Циганок Ольга Василівна
Циганок Палажка Костянтинівна
Циганок Хотина і 4 дітей
Щербак Іван Устимович
Щербак Ірина Устимівна
Щербак Настя Устимівна
Щербак Ніна Устимівна
Щербак Олена Устимівна
 Щербак Параски діти **Андрій, Федір, Галина**
Щербак Семен Іванович і його син Павло
Щербак Трохим Микитович
Щербак Устим Іванович

с. Великі Дмитровичі

За переказом, записаним Л.Похилевичем, на місці нинішніх Дмитровичів в непрохідному лісі стояв замок, який охороняла за Хмельниччини сотня під орудою сотника Великого Дмитра, від імені якого пішла назва села.

В 1924 році засновано сільськогосподарську артіль. В 1930 році був організований колгосп імені 13-річчя КСМ. У Великих і Малих Дмитровичах було 579 дворів, де проживало 3000 селян. Під час великого голоду померло близько 500 чоловік: у Великих Дмитровичах близько 400 осіб, у с. Малі Дмитровичі – близько 100 осіб. Опитуванням старожилів встановлені імена 38 осіб.

На даний час відомо одне поховання жертв Голодомору, яке знаходиться на сільському кладовищі. В 1993 році там встановлено мармуровий пам'ятний знак жертвам Голодомору.

Мартиролог жителів села Великі Дмитровичі та Малі Дмитровичі – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Марченко О.К., 1923 р.н.; Гиренко Г.Ю., 1924 р.н.; Невзгляд О.К., 1908 р.н., та ін., записаними у 2008 році Михайлюченко Н.М., секретарем сільської ради.

Андрущенко Галина Іванівна
Бідношея Микита
Бідношея Микола Іванович
Бідношея Олександра
Дмитрієв Павло Іванович

Дмитрієва Марія Павлівна
Костогриз Текля Марківна
Манусенко Григорій Сидорович
Манусенко Іван Іванович

Манусенко Катерина Іванівна
Манусенко Ольга Іванівна
Манусенко Уляна Архипівна
Марченко Пантелій Кирилович

Мироненко Василь Іванович
Мироненко Килина
Мироненко Одарка
Мироненко Секлета
Мироненко Сергій Данилович
Мироненко Юхим Петрович
Мозгова Марія
Мозговий Варивон
Григорович
Пономаренко Катерина

Пономаренко Марія
Поремська Анастасія Іванівна
Поремська Пріська
Семенченко Галина
Олексіївна
Сирота Ничипір Григорович
Скляренко Марія Ївстратівна
Скляренко Надія Ївстратівна
Скороход Секлета Романівна
Чураченко Василь Титович

Чураченко Дмитро
Васильович
Чураченко Марія Дмитрівна
Чураченко Митя
Чураченко Олена Юрївна
Чураченко Яків Васильович
Шевченко Сидір Юрійович
Щербанюк Софія Михайлівна

с. Верем'я

Перші писемні згадки про поселення відносяться до початку XVIII століття, коли воно було хутором, належало Трипільському маєтку Києво-Софійського кафедрального монастиря. На початку XX століття в селі були: православна церква, церковно-приходська школа, казенна винна лавка, водяний млин, 18 вітряків і кузня.

Перша сільськогосподарська артіль виникла в 1924 році.

В 1929-1930 роках було створено колгосп імені Шевченка, при цьому розкуркулено 6 сімей заможних селян. Тоді в селі було 372 двори, в яких проживало 1900 осіб. Майже третина їх – близько 500 осіб померла від голоду. Очевидці трагедії пригадали поіменно 32-х замордованих голодом односельців. На даний час відомо одне поховання жертв Голодомору, яке знаходиться на сільському кладовищі. Там в 1993 році встановлено хрест пам'яті жертвам Голодомору.

Мартиролог жителів села Верем'я – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Стародубець Т.І., 1924 р.н.; Сидорченко А.І., 1923 р.н.; Вештебей О.Д., 1926 р.н.; Лапіки Н.Г., 1923 р.н., та ін., записаними у 2008 році Ковінь Л.З., секретарем сільської ради.

Веха Катерина
Веха Петро
Веха Федір
Веха Яків
Зварич Володимир
Зварич Микола
Клочок Векла
Клочок Тиміш
Копичин Петро
Криворук Марина
Криворук Ониська

Криворук Пріська
Кульбачний Маковій
Кульбачний Михайло
Куценко Семен
Кучерявий Самійло
Онопрієнко Галина
Онопрієнко Гапка
Самара Конон
Сидорченко Іван
Сидорченко Максим
Сидорченко Ничипір

Сорокопуд Дмитро
Стародубець Юхим
Хлистун Володимир
Хлистун Мотря
Хлистун Петро
Хрипкова Гапка
Чайка Марія
Щебацький Михайло
Щербацький Авраам
Щербацький Іван

с. Витачів

Назва села походить від скандинавського «Витахолм» («вогонь на холмі»). Найдавніша писемна згадка датується 957 роком у книзі «Про управління державою» візантійського імператора Константина VII Багрянородного про подорож Дніпром до Києва.

Перші громади та артілі почали організовуватись в селі в 1923 році. Витачівський комітет незаможних селян очолив І.І. Бодрий. В 1930 році було організовано два колгоспи: «2-га п'ятирічка» та «Перше травня». На той час у селі було 308 дворів і 1800 жителів. Під час колективізації розкуркулено 6 сімей.

Голодомор, розіграний за єдиним безвідмовним сценарієм по всій Україні, забрав у Витачеві близько 350 життів. Оскільки жодного документа про ті трагічні події до нас не дійшло, шляхом опитування очевидців встановлено імена 32 осіб, померлих від голоду.

На даний час відомо два поховання жертв Голодомору, де у 2000 році встановлено металеві пам'ятні хрести.

Мартиролог жителів села Витачів – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Пластун Г.І., 1922 р.н.; Крячок Н.С., 1925 р.н.; Чорненко П.К., 1920 р.н., та ін., записаними у 2008 році Пащенко Р.А., секретарем сільської ради.

Дзюндзя Федора
Козелецький Андрій
Козелецький Тимофій

Козелецький Петро
Козелецький Іван
Козелецька Євдокія

Трохимівна
Козелецький Микола
Трохимович

Козелецький Дмитро
Трохимович
Нещерет Гапка
Нещерет Марія
Нещерет Федір
Осока Дмитро
Осока Оксана
Осока Тиміш

Осоченко Тимофій і 6 дітей
Осоченко Андрій
Осоченко Векла
Осоченко Марія
Пашенко Палажки чоловік і
11 дітей
Перевертун Андрій
Перевертун Гапка

Перевертун Палажка
Пилипець Катерина
Пилипець Марія
Присяник Корній
Сердюк Мотря
Сердюк Оксана
Фесенко Іван
Фесенко Трохим

с. Германівка

Одна з версій виникнення назви поселення – ще за скіфських і антських часів на роздоріжжях ставилися чотиригранні придорожні стовпи-орієнтири, які греки називали гермами.

Писемна згадка зустрічається у 80-х роках XVI ст. як належність до Лукавиці (Обухівського ключа).

На знімку А. Коваленка – хлібозаготівля 1929 року в Германівці.

Комсомольська ударна бригада (так звана «червона мітла») на чолі з секретарем сільського комсомольського осередку Миколою Топчієм (стоїть біля вагів праворуч) молотить на здачу державі хліб селянина Василя Сінчура, відібравши для цього молотарку у куркуля Григорія Гетьмана.

На мішку ліворуч сидить голова сільради Олексій Охота.

Восени і взимку 1932 року такі «червоні мітли» вимели з українських сіл мільйони людських життів.

З 1923 року Германівка стає центром новоствореного Германівського району. Але проіснував він усього 5 років, і в 1928 році містечко та села колишнього Германівського району увійшли до складу Обухівського району.

В 1930 році у Германівці було 583 двори і 3550 жителів. Тоді ж організувалися три колгоспи: «Комсомол», «Хлібороб» та «13-річчя Жовтня». При цьому розкуркулили більше 15 сімей.

В Голодомор 1932-1933 років лютою смертю в Германівці померло більше 600 громадян. Опитуванням тих, хто пережив ті страшні місяці і па'ятає прізвиська померлих від голоду родичів та сусідів, встановлено імена 102 осіб.

На даний час відомо одне масове поховання жертв Голодомору, яке знаходиться на сільському кладовищі. У 1995 році там встановлено пам'ятник жертвам Голодомору. Скульптор – П. Дейлик.

Мартиролог жителів села Германівки – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Юрової М.М., 1919 р.н.; Рєви П.Л., 1902 р.н.; Коваленко М.О., 1924 р.н.; Цвілої В.Д., 1919 р.н., та ін., записаними у 1998 році Сидоренко П.М., секретарем сільської ради.

Пам'ятний хрест жертвам Голодомору 1932-1933 років, встановлений у 1997 році біля Свято-Миколаївської церкви в Германівці.

Бема Арсеній
 Бема Галина Луківна
 Бема Варвара
 Бема Павло
 Беркут Галина Трохимівна
 Бойко Катерина Михайлівна
 Бойко Марія Михайлівна
 Галиганська Марина
 Григорівна
 Глаголівська Марина
 Кирилівна
 Глушко Василь
 Глушко Іван
 Гордієнко Данило Гнатович
 Гордієнко Катерина
 Прокопівна
 Гордієнко Олександр
 Тимофійович
 Гордієнко Приська і 2 дітей
 Гордієнко Секлета Гнатівна
 Гордієнко Тетяна Прокопівна
 Гордієнко Яків Калістратович
 Гордон Марія
 Гусарка Уляна
 Гучна Антоніна Кирилівна
 Даниленко Іван Кононович
 Даниленко Олександра Яківна
 Даниленко Олександра Яківна
 Даниленко Яків
 Євтушенко Анна Федорівна
 Задніпрняний Степан
 Кононенко Іван
 Кравченко Леонід
 Красюк Корній і дочка Надя
 Красюк Приська Панчоловна
 Красюк Секлета Ільківна
 Красюк Тарас Григорович
 Кринська Марія Вікторівна
 Литвин Варвара

Литвин Іван
 Литвин Іван Дем"янович
 Литвин Степан
 Лозенко Параска і її 4 сини
 Лозенко Параска Остапівна і
 її 4 синів
 Мазуренко Микола Вікторо-
 вич
 Майко Федот Якович
 Матвієнко Іван
 Матвієнко Уляна
 Матюшенко Данило
 Митрофанова і 2 дітей Вітя і
 Григорій
 Михайлик Олександр
 Молодід Степан
 Несміян Оліян
 Пелих Федір
 Полегенька Катерина
 Полегенький Федір
 Прохор із сім'єю з 8 чоловік
 Проценко Іван
 Проценко Петро
 Проценко Сергій (піймали на
 крадіжці, закопали живого)
 Савченко Василь
 Салій Конон, його брат
 і сестра
 Салій Олена, батько, мати,
 брат
 Сидоренко Наташа
 Сидоренко Саша
 Сидоренко Оксана Луківна
 Сидоренко Дорош і його
 батько
 Сидоренко Мотря і чоловік
 Сидоренко Олена Захарівна
 Сидоренко Семен
 Сидоренко Яків

Скарат Андрій і його жінка
 Солодка Марія і 5 дітей
 Солошко Ананій
 Солошко Наталка і 6 дітей
 Солошко Фрол
 Спасиба Вівдя
 Спасиба Іван
 Спасиба Іван
 Спасиба Надія
 Спасиба Параска
 Спасиба Яхтей
 Сухомлин Галина Григорівна
 Сушко Родіон
 Сушко Галина Трохимівна
 Сушко Михайло Миколайович
 Татарченко Василь
 Татарченко Степан
 Татарченко Трохим
 Трофименко Фотій
 Трохименко Прокоп
 Григорович
 Трохименко Михайло
 Трохименко Олександр
 Трохименко Омелько і 2 дітей
 Трохименко Панас
 Трохимович
 Фурсан Катерина Микитівна
 Хорошун Йосип
 Шелестенко Данило
 Шелестенко Іван Степанович
 Шелестенко Михайло і 3 дітей
 Шеремет Олена Луківна
 Шеремет Віктор
 Шеремет Григорій
 Шеремет Олена
 Шеремет Ольга
 Ядренко Віта Миколаївна

с. Григорівка

1506 року київський міщанин Григорович (певно від нього й пішла назва села), маючи тут маєтність, заповів її Києво-Миколаївському монастирю.

Перша трудова артіль заснована в грудні 1921 року. В селі виникло два ТСОЗи – ім. Ілліча та Г.І. Петровського, на базі яких у 1930 році створено колгосп ім. Ілліча. Розкуркулених було 3 сім'ї. В 1932 році організовано Григорівську МТС.

В той час села Григорівка та Матяшівка входили до однієї сільської ради Обухівського району, налічували близько 390 дворів і близько 2200 жителів.

Колгоспники Григорівського колгоспу ім. Ілліча весною 1932 року. В 1933 році всі вони померли. У центрі сидить Ликсандр Кріпкий. Влітку 1932 року у нього і у його дружини Степаниди Максимівни під колгоспною копою від сонячних опіків померла дитина, а ще троє дітей – Ганя, Андрійко і Миколка померли від голоду.

РОЗДІЛ 1. МАРТИРОЛОГ

Багато життів з обох сіл забрав Голодомор 1932-1933 років. Григорівка втратила близько 250 осіб, Матяшівка – 112 осіб. Але оскільки ніяких документів того часу до сьогодні не дійшло, опитуванням старожилів встановлено імена лише 4 осіб. Житель Матяшівки Петльований Василь Іванович склав повний список замучених голодом, але після його смерті списки загубилися.

Відомі поховання жертв Голодомору, що знаходяться на сільських кладовищах. Там же у 1996 та у 2005 роках встановлено пам'ятні хрести.

Мартиролог жителів сіл Григорівки і Матяшівки – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Закревського А.М., 1925 р.н.; Власенка П.Л., 1918 р.н.; Якимахи Н.П., 1921 р.н.; Кирилюк Є.С., 1914 р.н., та ін., записаними у 1998 році Закревським А.М., краєзнавцем.

Бранець Никон і його сім'я

Буряк Олександр **чоловік і 4 дітей**

Волошка Івана Романовича **2 дітей**

Гелі Сака Порфировича

дружина і 2 дітей

Геля Андрій Федотович

Геля Петро Федотович

Геля Терентій Порфирович, **дружина і 8 дітей**

Геля Тимко Федотович

Гелі Ярини Федорівни **2 дітей**

Нечай Андрій, **дружина і 8 дітей**

Кожухало Павла **1 дитина**

Копецької Галини **3 дітей**

Крамара Якова **1 дитина**

Кріпкий Марко

Кріпкий Олександр

Кріпкий Омелько

Кучма Тимофій

Луценко Марії 3 дітей

Нечай Софії 3 дітей

Нечая Нестора Зіньковича

2 дітей

Охріменка Аврама **4 дітей**

Очеретяний Явтух

Партики Пилипа Євдокимовича

1 дитина

Фесан Галини **доросла донька**

Шмільової Галини **1 дитина**

Штанько Василь Оріфєйович

і двоє дітей

с. Гусачівка

Одна з версій – назва села походить від імені вродливої шинкарки Гусачівни, дочки козака Гусака, який тримав тут при дорозі шинок.

Першу сільськогосподарську артіль в селі було засновано в 1923 році комітетом незаможних селян.

В 1925 році був організований ТСОЗ (товариство спільного обробітку землі).

В 1930 році був створений колгосп «Перемога». Колективізація проходила під гаслами боротьби з куркулем, в результаті чого були розкуркулені 10 заможних хліборобських родин.

На початку 30-х років Гусачівка налічувала 300 дворів і 1700 мешканців. Після Голодомору в селі залишилось на 300 жителів менше. Старожили села – очевидці трагедії змогли відновити у пам'яті прізвища 144-х замордованих голодом односельців.

На даний час відомі поховання жертв Голодомору, які знаходяться на сільських кладовищах.

В селі на трьох кладовищах встановлені три металеві хрести Пам'яті (1995 рік).

Мартиролог жителів села Гусачівки – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Закревського А.М., 1925 р.н.; Яценка П.С., 1923 р.н.; та ін., записаними у 1998 році Закревським А.М., краєзнавцем.

Білик Маня

Білик Василь

Білик Оля

Білик Яків

Дзюба Микола Якович

Дзюба Кіндрат

Дзюба Клим, його дружина і двоє дітей

Дзюба Конон

Дзюба Леонтій

Дзюба Михайло

Дзюба Олексій і дружина

Дзюба Степан і двоє дітей

Дикий Давид, його син і дочка

Дикого Єфрема дружина і

четверо дітей

Дикого Митрофана сім'ї шість душ

Дикого Семена четверо дітей

Дулі Ониськи троє дітей

Дулі Софії два сина і дочка

Іщенко Степан

Кияшко Іван Тимішкович

Кияшко Марія

Кияшко Тиміш

Крамара Данила сім'ї сім душ

Крамар Юхим Кирилович

Крамар Кирило

Крамар Марія

Крамар Палажка Кирилівна

Крамар Уляна

Кривохижа Галя

Кривохижа Маня

Кривохижа Микола

Кривохижа Петро

Кухаренка Григорія дружина і

четверо дітей

Левченко Палажка і син

Левченко Йосип

Луцак Антоніна і двоє дітей

Луцак Галини четверо дітей

Луцак Пилип

Луцак Сафрон

Луцака Івана троє дітей

Ляш Палажки троє малих дітей

Ляш Марія

Ляш Харитина

Ляш Петро Юхимович

Ляш Юхим

Макаренко Ганни шестеро дітей

тей

Мельниченко Іван Панасович

Мельниченко Панас

Миколайцев Василь
Самійлович
Миколайцев Григорій
Павлович
Миколайцев Іван Самійлович
Миколайцев Максим
Самійлович
Миколайцев Олександр
Павлович
Миколайцева Ганна
Нечай Катерина
Нечай Олександра Іванівна
Нечай Іван Іванович
Никоненко Юхим
Никоненко Степанида
Никоненко Текля
Норець Онисько
Норець Порфирій
Остролуцька Химка
Остролуцький Гаврило,
сестра і двоє дітей
Сулима Настя, троє дітей,
батько і мати
Норця Семена шестеро дітей

Онищенка Василя два
хлопчики і дівчинка
Півня Максима два сини і
дочка
Феденка Івана три брати і
сестра
Хоменко Лавр, дружина і
дочка
Штанька Панаса син і дочка
Штанько Галини двоє малих і
мати
Штепи Федора малолітня
дочка
Швець Прокіп, його син,
дочка і брат
Штанько Василь
Штанько Іван
Штанько Павло Потапович
Штанько Василь Потапович
Штанько Ганна
Штепа Лукія і четверо дітей
Штепа Варка
Штепа Омелько
Штурма Григорій

Штурма Наталка
Шуть Даша Потапівна
Шуть Іван Потапович
Шуть Маня Потапівна
Шуть Іван і дочка
Шуть Катерина Потапівна
Шуть Потап
Шутя Федота двоє дітей
Юхименко Домаха
Юхименко Дорош
Яценко Микити шестеро дітей
Яценко Варка і троє дітей
Яценко Домаха і брат
Яценко Марія і троє малих
дітей
Яценко Настя
Яценко Параска
Яценко Григорій
Яценко Захарко
Яценко Тиміш
Яценко Явтух
Яценко Яким

с. Дерев'яна

Назва села походить від дрімучих лісів, які в древності його оточували. Назву його знаходимо у давньо-руському літопису року 1136-го, де йдеться про те, що київський князь Ярополк Ізяславович пожалував Деревську волость Печерському монастирю.

Перша сільськогосподарська артіль заснована в селі в 1923 році (КНС). В 1930 році був організований колгосп імені Чубаря. На той час там було 287 дворів, де мешкало 1309 жителів.

Під час Голодомору в селі померло близько 300 чоловік. Оскільки ніяких документальних свідчень про ті події до нас не дійшло, опитуванням очевидців трагедії встановлено імена 27 замордованих голодом осіб.

На даний час відомо одне поховання жертв Голодомору, яке знаходиться на сільському кладовищі. Там встановлений хрест пам'яті з неіржавіючої сталі, без напису (1997 рік).

Мартиролог жителів села Дерев'яна – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Бойка І.М., 1923 р.н.; Підгорного І.С., 1918 р.н.; Шевченко М.І., 1925 р.н.; та ін., записаними у 2008 році Куценко В.Г., секретарем сільської ради.

Бойко Іван Григорович
Грицаєнко Аксентій Ількович
Грицаєнко Галя, Грицаєнко
Оксана, Грицаєнко Параска
Грицаєнко Іван
Грицаєнко Євдокія
Грицаєнко Софія Аксентіївна
Кузьменко Тимош і його
батьки
Кузьменко Дмитро

Андрійович
Махинич Майя Олександрівна
Махинич Олександр
Махинич Світлана
Олександрівна
Махинич Іван Пилипович
Махинич Катерина Пилипівна
Махинич Пилип Євдокимович
Погонець Тетяна і 2 дітей
Ханенко Параски 8 дітей

Ханенко Олекса, його
дружина і 6 дітей
Ханенко Данило Юхимович
Ханенко Юхим Іванович
Цибка Приська
Шищенко Гаврило
Шищенко Йосип
Шищенко Кузьма
Шищенко Микола
Шищенко Уляна

с. Деремезна

Перші писемні згадки про Деремезну знаходимо в документах 1580-х років, коли вона входила до великого Василівського ключа.

Перша сільськогосподарська артіль заснована в Деремезні в 1922 році. В 1930 році в селі було 184 двори, де проживало 800 селян. Того ж року був організований колгосп імені Сталіна, що рахувався серед передових господарств Обухівщини. Під час його створення були розкуркулені 19 заможних сімей.

Від штучного голодомору померло близько 250 чоловік. Опитуванням встановлені імена 150 осіб.

РОЗДІЛ 1. МАРТИРОЛОГ

На даний час відомо одне поховання жертв Голодомору на сільському кладовищі, де встановлено пам'ятний знак жертвам Голодомору (1993 рік).

Мартиролог жителів села Деремезна – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Литвина І.М., 1923 р.н.; та ін., записаними у 1933 році Литвином І.М., свідком подій, краєзнавцем.

Братусь Платон
Василюда Пилип
Вдовенко Зінька
Гайшук Санько
Глевацька Ліда
Глевацька Наталка
Варламівна
Глевацька Домаха
Глевацький Ваня
Глевацький Петро
Варламович
Глевацький Артем
Глевацький Варлам
Глевацький Віктор Сафонович
Глевацький Ганна Степанівна
Глевацький Кузьма
Глевацький Микола
Степанович
Глевацький Михайло з
дружиною
Глевацький Онопрій і його
дружина
Глевацький Онопрій
Тимофійович і його дочка
Глевацький Охрім Данилович
Глевацький Петро
Онопрійович
Глевацький Савка і його
дружина Ліпка
Глевацький Самійло Савкович
Глевацький Сафон і його
дружина
Глевацький Степан
Глевацький Степан
Глевацький Федір
Тимофійович
Гордієнко Трохим і його
батько
Дзингар Василь Степанович
Дзингар Коля Ількович
Дзингар Наталка, дружина
Степана
Дзингар Степан Андрійович
Дзингар-Тромса Уляна
Василівна
Довгорук Катерина Арсенівна
Довгорук Сачок Микитович
Калініченко Андрій Семенович
Калініченко Семен і його
дружина
Карась Іван
Карась Марія
Карась Іван

Карась Онопрій
Карась Парфентій
Карась Федір Парфентійович
Козар ім'я не відоме
Короб Меланка Климівна
Криницький Прохор і його
дружина
Кучеренко Марія Юхимівна
Кучеренко Оля Юхимівна
Кучеренко Антон і його
дружина
Кучеренко Антоніна Іванівна
Кучеренко Володимир
Степанович
Кучеренко Галька
Кучеренко Іван Юхимович
Кучеренко Кузьма
Кучеренко Марія
Кучеренко Михайлик Талимо-
нович і його сестричка
Кучеренко Параска Антонівна
Кучеренко Соломка
Степанівна
Кучеренко Федір, його син і
мати
Кучеренко Юхим Сидорович
Литвин (дружина Мефодія)
Литвин Марія Пилипівна
Литвин Павло Пилипович
Литвин Пилип і його дружина
Малежик Іван
Малежик Василь
Малежик Володь
Малежик Мелентій і його
дружина
Малежик Микита і його
дружина
Малежик Павло і його
дружина
Малежик Сидір
Малежик Улита
Малежик Фанасій (Афанасій)
Марченка Афанасія Хомича
дочка
Марченка Хоми дружина
Марченко Антон Іванович
Марченко Афанасій Хомич
Марченко Гапка Іванівна
Марченко Іван (Монах)
Марченко Йосип Іванович
Марченко Марія
Олександрівна
Марченко Нонка і її син Марко

Марченко Павло Іванович
Марченко Хома
Матвієць Василь Прокопович
Матвієць Гапка
Матвієць Іван Прокопович
Матвієць Андрій
Матвієць Гриша Якович
Матвієць Меланка Овсіївна
Матвієць Михайлик Якович
Матвієць Павло
Матвієць Прокіп
мати Москаленко Самійла
Мерщій Дементій, його
дружина і син
Москаленка Самійла дружина
і батько
Москаленко Марія
Москаленко дві сестри, імена
невідомі
Москаленко Жовтух
Москаленко Олекса
Самійлович
Москаленко Пилип
Москаленко Пилип, його мати
і дві старші сестри
Москаленко Самійло і його
дві дочки
Москаленко Трохим і його
мати
Овсієнко Ничипір
Овсієнко Ходоня
Полікарпівна
Овсієнко Іван
Овсієнко Ївга
Овсієнко Лука
Овсієнко Марія
Овсієнко Марта
Овсієнко Настуня
Овсієнко Овсій
Овсієнко Параска
Овсієнко Петя
Овсієнко Полікарп
Овсієнко Секлета
Овсієнко Федір Іванович
Овсієнко Ходось Павлович
Писаренко Матвій і його
дружина
Присяжний Санько
Трохимович
Присяжний Корній
Васильович
Присяжний Пилип Васильович
Присяжний Трохим

Васильович і дочка
Романченко Іван
Романченко Данилко
Романченко Мотря і її мати
Романченко Настя
Романченко Петро
Романченко Петро Сергійович
Романченко Платон і його дружина
Романченко Семен і його дружина
Романченко Харитон
Савченко Григорій

Слюсар Андрій Кирилович
Слюсар Марія Олександрівна
Сухомлин Сергій його син,
10 років, дочка, 6-7 років
Таранець Іван
Таранець Сергій
Таранець Хвилько і його дружина
Тромса Коля
Тромса Марійка
Тромса Петро, його дружина не відома
У сім'ї Герман Онопрія

померли 5 дітей
Хайлак Василь Андрійович
Хайлак Микола Сизонович,
померла дружина,
дві дочки і син
Чередниченко Сачок
Мусійович
Чередниченко Сачок
Мусійович
Шульга Андрій
Шульга Пилип

с. Долина

Назва села походить від його місцезнаходження – в долині річки Мохни.

В 1929 році в селі була створена сільськогосподарська артіль, а потім колгосп імені Калініна. При його створенні розкуркулено 8 сімей.

В 1932 році село Долина було підпорядковане Обухівському району разом з селом (раніше хутором) Макарівкою, заснованим у 1923 році. В ньому у 1929 році також був створений колгосп.

Під час великого голоду у двох селах померло 370 чоловік, з них 350 – у Долині.

На даний час відоме одне поховання жертв Голодомору, що знаходиться на сільському кладовищі. Там у 2007 році встановлено дерев'яний хрест.

Мартиролог жителів сіл Долина і Макарова – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Граб К.С., 1922 р.н.; Плюти У.К., 1912 р.н.; Плюти Ф.В., 1925 р.н.; Дудки І.Я., 1922 р.н., та ін., записаними у 2008 році Кріпкою Н.М., секретарем сільської ради.

Артюшенко Василина
Баклан Прохір
Граб Севостьян, дружина і два сини
Дуда Іван Якович
Дудка Аврам
Дудка Варвара і син Омельян
Дудка Марина
Дудка Семен
Дудка Степан
Дудка Трохим Григорович
Іщенко Лисовета
Іщенко Одарка
Кияниця Василь Мусійович

Кияниця Надія
Остролицький Максим
Пелешенко Андрій
Пелешенко Андрій Овсійович
Пелешенко Андрій Якимович
Пелешенко Василь
Пелешенко Вівдя
Пелешенко Гапка
Пелешенко Горпина
Пелешенко Григорій Якимович
Пелешенко Микола
Пелешенко Михайло
Пелешенко Настя Якимівна

Пелешенко Овсій
Пелешенко Параска
Пелешенко Семен
Пелешенко Федір Якимович
Пелешенко Федот
Пелешенко Яким Дмитрович
Письменна Оксана Кирилівна
Письменний Григорій Кирилович
Письменний Іван Кирилович
Плюта Гаврило Семенович
Плюта Степан Семенович
Щербина Іван і син
Щербина Юхим

с. Жуківці

Першу писемну згадку про Жуківці знаходимо в середині XVI століття. Назва поселення походить від імені Жука – Жуково. Під час визвольної війни, у 1649-му році, Жуківці увійшли до складу Трипільської козацької сотні.

Перед колективізацією в селі у 524-х дворах мешкало 2490 душ. 1928 року в Жуківцях організувався колгосп «День урожаю». Було розкуркулено 4 сім'ї.

Від штучно організованого голоду в Жуківцях померло близько 500 чол. Опитуванням встановлені імена 44 осіб.

На даний час відоме одне поховання жертв Голодомору, яке знаходиться на сільському кладовищі. Там в 1997 році встановлено дерев'яний хрест.

Мартиролог жителів села Жуківці – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Топчій О.П., 1926 р.н.; Чаус О.К., 1920 р.н.; Гноєвої В.В., 1912 р.н., та ін., записаними у 2008 році Некряч Н.В., секретарем сільської ради.

Білик Данило
 Білик Макар
 Білик Мілася
 Білик Сидір
 Білик Трохим
 Булавін Кирило
 Булавіна Надія
 Булавіна Соня
 Вакуленко Марина Демидівна
 Гладуш Єлизавета
 Гончаренко Іван
 Гончаренко Надія
 Гончаренко Оксана
 Граб Вівдя і дочка
 Граб Олексій
 Дубінець Федір
 Кикоть Архип
 Кикоть Катерина
 Кикоть Максим і 6 членів сім'ї
 Кикоть Михайло
 Кикоть Савка і 6 дітей
 Кикоть Сергій Трохимович
 Когут Гаврило Іовович
 Лисовець Євдоким

Лисовець Євдоким
 Лисянська Христина
 Михайлівна
 Лисянська Марія
 Лисянський Кузьма
 Лисянський Павло
 Григорович
 Лисянський Авакум
 Михонік Захарко і 4 дітей
 Міщенко Кузьма і 6 дітей
 Міщенко Лисовета
 Новосільська Фрося
 Новосільський Григорій
 Пашков Пилип
 Пашков Прохір
 Пашкова Антоніна
 Пашкова Оксана
 Танчиків сім'я: батьки
 і 2 дівчат-близнючок
 Танчиків сім'я: батьки
 і 2 дітей
 Чаус Макар і вся сім'я
 Чухліб Дмитро
 Чухліб Степаніда

На знімку періоду першої світової війни – жителі с. Жуківці Омелько Якович Граб і Мар'я Іванівна Карабута, які побрались у 1920 році. У страшні голодоморні роки Омелько помер від тифу, а Мар'я з чотирма дітьми віком від 3-х до 12-ти років – від голоду.

сmt. Козин

Перші літописні згадки про Козин відносяться до XI століття: називається ця місцевість у контексті згадок про Печерську Лавру, монахи якої мали тут якийсь маєстат.

Риболовецька артіль була створена в Козині в 1929-1930 роках. Пізніше ця артіль приєдналась до колгоспу «Придніпровський» (село Трипілля). На початок 30-х років кількість дворів у Козині – 157, мешканців – 815. Під час колективізації було розкуркулено 2 сім'ї.

У 1932-1933 роках в селі померли з голоду біля 180 чол. Опитуванням встановлені імена 50 осіб. На даний час відоме одне поховання жертв Голодомору, яке знаходиться на селищному кладовищі.

Мартиролог жителів селища Козин – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Яцківа В.Л., 1927 р.н.; Тотар В.Л., 1925 р.н.; Скидан М.Я., 1928 р.н., та ін., записаними у 2008 році Олійником Є.І., краєзнавцем, науковим співробітником музею А. Солов'яненка селища Козин.

Бондаренка Якова родина
 6 чоловік
 Бондаренко Віра Федорівна
 Бондаренко Галина
 Бондаренко Галина
 Федорівна
 Бондаренко Григорій
 Федорович
 Бондаренко Данило
 Федорович
 Бондаренко Микола
 Федорович
 Бондаренко Павло
 Федорович
 Бондаренко Петро Федорович
 Бондаренко Федір Пилипович
 Бутенко Галина Федорівна
 Губенко Артем Тодосійович

Губенко Марія Тодосівна
 Губенко Онися
 Губенко Тодось
 Загородній Денис Гаврилович
 Колінченко Петро і його
 5 дітей
 Лапіга Андрій Олександрович
 Лапіга Іван Олександрович
 Лапіга Олександр Андрійович
 Лапіга Тетяна Іванівна
 Поплавець Пилип
 Харитонович
 Федоренків сім'я, в т.ч.
 2 дітей
 Сукач Василь Прокопович
 Тимченко Горпина
 Тимченко Василь Іванович
 Тимченко Макар Юхимович

Тимченко Микола Юхимович
 Тимченко Мотря і її 5 дітей
 Тимченко Орина Дмитрівна
 Тимченко Петро Мусійович
 Тимченко Тетяна Дмитрівна
 Тимченко Юхим
 Хлюс Василь Андрійович
 Хлюс Іван Андрійович
 Хлюс Марина
 Хлюс Андрій
 Хлюс Уляна Юхимівна
 Хлюс Юхим Андрійович
 Ходос Юхим Андрійович
 Чиженко Андрій Андрійович
 Чиженко Василь Андрійович
 Чиженко Катерина Андріївна

с. Копачів

КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ

Печерський ієромонах Лаврентій Похилевич назву Копачева виводить не від слова «копати», а від слова «копа» або «купа» – народне сходище для релігійних, адміністративних і судових потреб. Писемна згадка про Копачів датована 1605 роком, яка повідомляє, що татарська орда спустошила «королівські волості Копачева і Нещеріва біля самого Києва».

В 1929 році в Копачеві було організовано три СОЗИ: ім. Т.Г. Шевченка, «Застugna», «Комінтерн». З 1930 року їх стали називати сільськогосподарські артiлі. Цього ж року організували ще одну артiль ім. К. Маркса. Була розкуркулена 1 сім'я.

На початок 30-х років у Копачеві був 81 двір з 380 жителями. Під час великого голоду з них померло біля 10 чоловік. Опитуванням встановленні імена 5 осіб. На даний час відомо одне поховання жертв Голодомору, що знаходиться на сільському кладовищі. Там у 1997 р. встановлено пам'ятний хрест.

Мартиролог жителів села Копачів – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Глушченко О.К., 1917 р.н., записаними у 2008 році Глушченко І.Л., журналістом районної газети «Обухівський край».

Глушченко Кость

донька

Суків сім'я вимерла

Глушченко Калістрат

Литвин Михайло

повністю – діти і дорослі

Мусійович і його однорічна

Носенків четверо дітей

с. Красна Слобідка

Першопоселенцями слободи були вихідці з містечка Германівки, тому й назву вона дістала – Германівська Слобода (з 1946 року – Красна Слобідка). Перші писемні згадки знаходимо про неї в першій половині XVII століття.

В 20-х роках минулого століття в селі створювались сільськогосподарські артiлі. В 1930 році створено 2 колгоспи: «Червоний хлібороб» та імені К. Ворошилова. При цьому було розкуркулено 5 сімей.

В 1932 році село Красна Слобідка і хутір Безіменний, що утворився в 1928 році, були підпорядковані Обухівському району. Кількість дворів на той час становила 538. В них проживало 3800 чоловік.

Під час Голодомору у двох селах померло з голоду біля 460 осіб, з них у Германівській Слободі – 450. Опитуванням встановленні прізвища 39 осіб. Відоме одне поховання жертв голоду, яке знаходиться на сільському кладовищі (вул.Садова).

В селі Красна Слобідка встановлено пам'ятний знак жертвам Голодомору (1989 рік). Це гранітна дошка з написом: «Жертвам Голодомору 1932-1933 рр.»

Мартиролог жителів сіл Красна Слобідка і Безіменне – жертв Голодомору 1932 -1933 років укладено за свідченнями Грами В.Т., 1925 р.н.; Кур'ян П.М., 1914 р.н.; Мироненко В.Ф., 1917 р.н.; та ін., записаними у 2008 році Клименко О.Б., секретарем сільської ради.

Андрущенко Василина і 3 дітей

Качай Нестор, дружина, 2 дітей

Плюта Горпина, братова сім'я

Андрущенко Лазар Петрович

Качай Пелагея

Плюта Демян і вся сім'я

Андрущенко Соломія

Клименко Андрій

Савченко Сидір, 3 дітей

Василівна

Клименко Горпина

Сахно Денис

Бабенко Андрій

Клименко Іван

Сахно Омелько

Бабенко Галина Петрівна

Клименко Лисовета

Собачко Олександр, дружина, діти

Векла Іван

Клименко Лука Іванович

Сокур Сергій Мусійович

Верба Олекса Юхимович

Клименко Лука Іванович

Сулима Лукерія

Волошко Роман

Коркішко Андрій Андрійович

Сулима Соломія

Зануда Лазар

Кутовий Денис

Цюкало Горпина і 2 дітей

Захарченко Якилина Іванівна

Кутовий Іван

Цюкало Юхим, дружина,

Кабанець Сидір

Кухаренко Артем

3 дітей

Кабанець Уляна і син

Пасічний Петро, дружина,

Шаповал Василина

Качай Корній Васильович

3 дітей

Пасічний Сидір

с. Красне

Перша згадка про Красне відноситься до 1085 або 1086 року в «Повчанні Володимира Мономаха дітям».

В 1923 році утворилася сільська рада. В тому ж 1923 році Красне увійшло до складу Обухівського району Київської області.

1932-1933

РОЗДІЛ 1. МАРТИРОЛОГ

В 1929 році в селі Красному утворився колгосп «Прогрес», в Козіївці – «Червоний хутір». Було розкуркулено 7 сімей.

В 1932 році село Красне мало 194 двори, де проживало 862 чол. Померли з голоду біля 200 чол. Опитуванням встановлено прізвища 11 осіб. У Козіївці – 85 дворів і близько півтисячі жителів, з яких померло голодною смертю біля 100 чол.

На даний час відомо одне поховання, яке знаходиться на сільському кладовищі, там встановлений хрест.

Мартиролог жителів сіл Красне і Козіївки – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Рясної В.І., 1926 р.н.; Донченко М.П., 1923 р.н.; Бабак С.П., 1924 р.н., та ін., записаними у 2008 році Полегенькою В.Є., секретарем сільської ради.

Бабак Іван
Бабак Макар
Біндюженко Андрій
Біндюженко Христя
Бобро Євдоким
Бояр Катерина

Вишняк Мотря
Голубенко Іван
Глущенко Іван
Духлій Параска
Кривохижа Анастасія
Кривохижа Параска

Кривохижа Федір
Лисенко Докія
Мельник Кузьма
Мухопад Кирило
Підпригора Ганна
Чорна Меланія

с. Мала Вільшанка

Перша згадка про поселення Ольшаниця зустрічається в давньоруських літописах на початку XII ст. в «Повісті минулих літ» (1113 р.) Нестора-літописця.

В 20-х роках в селі створена перша сільськогосподарська артіль. При цьому розкуркулено 4 сім'ї.

В 1932 році село Мала Вільшанка і хутір Степок, що був утворений у 1928 році, мали 222 двори, в яких мешкало 2172 селян. З них голодною смертю померло біля 430 осіб. Опитуванням встановлені прізвища 9 осіб. На даний час відомо одне поховання, що знаходиться на сільському кладовищі. Там у 2008 році встановлено пам'ятний хрест жертвам Голодомору.

Мартиролог жителів села Мала Вільшанка і села Степок – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Моргун П.І., 1924 р.н.; Бардадим О.І., 1926 р.н.; Кушнір А.М., 1920 р.н.; та ін., записаними у 2008 році Муренко О.П., секретарем сільської ради.

*Поминальний хрест жертвам Голодомору
«В царстві твоєму пом'яни нас, Господи!»,
встановлений у 2008 році на Маловільшанському кладовищі.*

Кокай Андрій
Кушнір Петро
Микитняки 2 сім'ї – 12 дітей

Моргун Денис
Моргун Ігнат
Роженко Іван

Роженко Максим
Сухар Ілько – 4 дітей
Хоменко Федір – 4 дітей

с. Нещерів

Першу писемну згадку знаходимо в документі кінця XVI ст. – купчій від 24 грудня 1580 року.

В 1929 році в Нещерові, де у 242-х дворах проживало 948 мешканців, було створено колгосп імені Сталіна. 1 сім'я була розкуркулена.

Під час Голодомору померло з голоду біля 300 чоловік. Опитуванням встановлені імена 16 осіб. Відоме одне поховання жертв, яке знаходиться на сільському кладовищі.

Мартиролог жителів села Нещерів – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Бурдик К.П., 1929 р.н.; Івженко Я.П., 1920 р.н.; Пальчевської Л.Я., 1921 р.н., та ін., записаними у 2008 році Чайкою Г.І., секретарем сільської ради.

На знімку 1924 року – дівчата з с. Нещерів, майбутні очевидці і жертви більшовицького голодомору. У Марії Макарівни Івженко (стоїть праворуч) у 1933 році помруть голодною смертю чоловік, відомий в селі столяр, і троє дітей.

Івженко Настя Ничипорівна
Івженко Ничипор
Івженко Параска
Ничипорівна
Кирнос Мотя
Коваленко Анатолій
Денисович, дитина 12 р.
Кукса Григорій
Савчихи сім'я
Сокол Роман Макарович

Топчій Марта Софронівна
Топчій Пилип Сергійович
Христенко Антоніна
Христенко Артем
Христенко Іван Артемович
Христенко Олексій
Христенко Пилип
Семенович дитина 12 р.
Христенко Софія

с. Перегонівка

Назва села походить від його першопоселенців, що були перегнані сюди з інших місцевостей. Перша згадка про поселення зустрічається в документах за 1580 рік.

В 1929 році засновано колгосп «Червоний шлях». Кількість дворів становила 198, жителів – 1080. Одна сім'я була розкуркулена.

Померли з голоду приблизно 250 осіб. Опитуванням встановлено імена 26 осіб. Відоме одне поховання жертв, яке знаходиться на сільському кладовищі. Там у 1997 р. встановлений хрест.

Мартиролог жителів села Перегонівки – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Дерези Н.О., 1923 р.н.; Кулик М.Ю., 1927 р.н., та ін., записаними у 2008 році Кулик М.М., секретарем сільської ради.

Гержан Марія
Гержан Олена
Гержан Текля
Гержан Федора
Гладченко Тетяна
Дужа Марина
Дужий Яків
Йосипенко Макар
Йосипенко Іван

Йосипенко Палашка
Йосипенко Петро
Йосипенко Яків
Кулик Аксентій
Кулик Катерина
Кулик Михайло
Кулик Оксана
Кулик Олександр
Пономаренко Варвара

Пономаренко Дем'ян
Пономаренко Килина
Пономаренко Марія
Пономаренко Михайло
Пономаренко Саня
Чорноіван Вася
Чорноіван Катерина Карпівна
Чорноіван Олена

с. Перше Травня (до 1922 року – с. Гудимівка)

Засноване у XVIII столітті київським сотником Павлом Івановичем Гудимою.

Перше товариство спільного обробітку землі (ТСОЗ) організовано в 1927 році. Наступного року воно було реорганізоване у колгосп «Перемога», при цьому розкуркулено 8 сімей. Першим головою колгоспу став Литвиненко Т.О. В 1931 році колгосп названо іменем Косіора.

На знімку 1926 року – комнезамівці Гудимової Слободи (Перше Травня) Йосип Прохорович Царенко, Дмитро Петрович Шапенко, Андрій Дмитрович Вільховий та Іван Хрументійович Васильківський. Протягом кількох років ці молоді люди будуть розкуркулювати, примусово зганяти в колгосп своїх односельців і реалізовувати політику Голодомору, не жаліючи навіть родичів.

РОЗДІЛ 1. МАРТИРОЛОГ

В той час у селі було 96 дворів, де проживало 800 чол. Під час Голодомору біля 200 з них померло. Опитуванням встановлені імена 24 осіб. На даний час відомо одне поховання жертв, яке знаходиться на сільському кладовищі. Там у 2000 р. встановлено пам'ятний хрест.

Мартиролог жителів села Гудимівки (Перше Травня) – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Дерези Н.О., 1923 р.н.; Кулик М.Ю., 1927 р.н., та ін., записаними у 2008 році Кулик М.М., секретарем сільської ради.

Барандич Іван і двоє дітей
Барандич Митрофан і син
Деркач Аврам і 10 душ дітей
Деркач Горпина
Жук Мар'яна
Жук Михайло
Жук Параска
Жук Петро Михайлович
Замковий Іван

Захаров Іван Купріянович
Захарова Марія Купріяновна
Захарова Онися Купріяновна
Захарова Уляна Петрівна
Коновал Денька
Коновал Іван
Коновал Олександр
Коновал Ольга
Коновал Петро

Коновал Секлета
Коновал Текла
Однораз сім'я: чоловік,
дружина і 4 дітей
Писаренко Петро Тихонович
Писаренко Тихон Пилипович
Писаренко Віра Тихоновна

с. Підгірці

В давнину поселення знаходилося на горах, та з часом воно перенеслося вниз, під гори, звідси і його назва.

Перша сільськогосподарська артіль створена в 1922 році. В 1930 році створено колгосп імені Шевченка. Було розкуркулено 29 сімей.

В 1932 році село Підгірці, село Креничі і хутір Романків входили до однієї сільської ради та були підпорядковані Обухівському району. Кількість дворів становила 372, в них проживало 1980 мешканців. Від голоду померло біля 400 осіб, з них у Підгірцях приблизно 350 чол. та по 20 у Креничах і Романкові. Опитуванням встановлені прізвища 24 осіб.

На даний час відоме одне поховання жертв штучного голоду, яке знаходиться на сільському кладовищі. Мартиролог жителів сіл Підгірці, Креничі, Романків – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Лавріненко К.П., 1918 р.н.; Устич А.Т., 1927 р.н., та ін., записаними у 2008 році Поремською Т.В., секретарем сільської ради.

Гаркава Марія Дмитрівна
Гаркава Уляна Онопріївна
Гаркавий Володимир
Онопрійович
Голота Тетяна і 3 дітей
Голуб Наталія
Гончаренко Параска Іванівна
Донченко Катерина
Дрелих Юхим Дмитрович

Костогриз Меланія
Костогриз Оксана
Круглик Катерина Юхимівна
Круглик Наталія Юхимівна
Прилипко Ониська і 4 дітей
Ремиженко Катерина
Ремиженко Олександр
Синільник Катерина
Синільник Мотря

Сухаренко Олександр
Юхимович
Туркот Іван Іванович
Туркот Марія
Фединяка Мотя
Христенко Миколка
Ющенко Василина
Ющенко Кіндрат Овсійович

с. Семенівка

Перші писемні згадки про Семенівку відносяться до початку XVIII ст. 1724 року село увійшло до складу окремого Германівського старостинства.

В 1920-х роках в селі організувався цілий ряд дрібних громад і артілей, які мали по десятку десятин землі: імені Шевченка, «Новий світ», «Зірка», «Червоний поступ», «Червоний прапор».

В 1930 році був організований колгосп «Нове життя», при цьому розкуркулено 6 сімей.

В 30-х роках у Семенівці та на хуторі Кулі, що утворився у 1928 році, було 268 дворів і 1238 жителів. Померло з голоду близько 200 чол., в т.ч. у Семенівці 180 селян.

Оскільки ніяких документальних свідчень тієї пори до нас не дійшло, шляхом опитування живих нині очевидців трагедії встановлено імена 22-х скошених лютою голодною смертю односельців.

Відоме одне поховання жертв Голодомору, яке знаходиться на сільському кладовищі. У 1997 році там встановлено хрест.

Мартиролог жителів сіл Семенівка і Кулі – жертв Голодомору 1932 -1933 років укладено за свідченнями Коваленка Т.А., 1926 р.н.; Гаркавого М.І., 1921 р.н.; Калайди М.П., 1913 р.н., та ін., записаними у 2005 році Присяжною Н.Ф., секретарем сільської ради.

Векленко Олександр і
4 дітей
Гайдаєнко Карпо і 2 дітей
Гайдаєнко Кирило
Гайдаєнко Федір
Довбик Приська і 4 її дітей
Коваленко Іван
Коваленко Ігнат

Коваленко Наталка
Коваленко Павло
Коваленко Параска
Мазуренко Федір і 2 дітей
Петренко Йосип
Ситник Ониська і 3 дітей
Сторожик Василина
Сторожик Василь

Сторожик Лук'ян
Сторожик Марія і 2 дітей
Сторожик Настя
Сторожик Олена
Сторожик Сергій
Сторожик Степан і 2 синів
Чорноіван Тетяна Яківна і 4 її дітей

с. Старі Безрадичі

Перша писемна згадка про Безрадичі датується XVII століттям.

В 20-х роках у селі організуються товариства спільного обробітку землі (ТСОЗи), які в 1929 переросли у колективні господарства і артілі: в Старих Безрадичах – колгосп імені В.І.Леніна (голова Гержан І.К.); в Нових Безрадичах колгосп «Незаможник», потім «Більшовик»; в Тарасівці – в колгосп ім.Шевченка; в Березовій – в колгосп ім. 8 Березня; в Паращино, Капустяній, Конюші – в колгосп «Перемога». Під час колективізації розкуркулено 5 сімей.

В 1932-1933 роках село Старі Безрадичі разом з іншими селами цієї сільської ради було підпорядковане Обухівському району. Кількість дворів у Старих Безрадичах становила 315. В них проживало 1700 мешканців, померли з голоду близько 350 чол. В селі Нові Безрадичі й інших прилеглих селах: Тарасівка, Березове, Паращино, Капустяне, Конюша разом дворів було – 157, жителів – 479, померлих з голоду близько 125 чол.

Відоме одне поховання жертв Голодомору, яке знаходиться в Старих Безрадичах на сільському кладовищі. Там у 2007 році споруджено меморіальний комплекс: три хрести і мармурова плита з написом: «Жертвам Голодомору 1932-1933 років».

Мартиролог жителів села Старі Безрадичі і прилеглих населених пунктів – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Коваль Г.О., 1927 р.н.; Немилостивої Є.П., 1929 р.н.; Немилостивої Г.В., 1923 р.н.; Самонюк О.С., 1896 р.н., та ін., записаними у 2005 році Хитенко Г.П., краєзнавцем.

Барандич (ім'я невідоме)
Барандич (ім'я невідоме)
Барандич Марина з дитиною
Барандич Тимофій
Олексійович
Барандич Уляна
Боровик Гапка
Булан Василина
Вірчук Михайло
Возний Клим
Гончар Даша
Гончар Дем'ян
Гончар (ім'я невідоме)
Добровольський Микола
Жук Дарія
Жук Павло
Жук сім'я, в т.ч. 8 дітей
Жук Софія
Загірна Марія
Задніпренко (ім'я невідоме)
Задніпренко (ім'я невідоме)
Задніпренко Григорій
Кисіль Марія
Нижник Андрій, дружина,
3 дітей

Кисіль Мирон Антонович
Кисіль Віра
Кисіль Зіновій
Кисіль Наталія
Кисіль Олександр
Кисіль Петро
Корчова Христя
Миронова Наталія
Назаренко Галина
Назаренко Катерина
Назаренко Кіндрат
Назаренко Мотря
Назаренко Одарка
Назаренко Титко
Назаренко Тихіш
Назаренко Федосій
Немилостивий Василь
Григорович
Писаренко Гапка
Пономаренко Данило
Пономаренко Іван
Пономаренко Михайло
Пономаренко Олексій
Пономаренко Петро
Рудик Віра

Рудик Марія
Рудик Марта
Рудик Петро
Синдецький Дмитро
Синдецький Василь
Синдецький Павло
Синдецький Петро
Сіраш Іван
Сіраш Іван
Сіраш Федір
Сіраш Федоска
Сіраш Федось
Терещук (ім'я невідоме)
Терещук (ім'я невідоме)
Ткаченко Варвара
Ткаченко Василь
Ткаченко Сергій
Фанда Григорій
Фанда Митрофан
Фанда Орина
Фанда Петро
Фанда Федоська
Хлистун Сергій і його
дружина
Шевченко Микита

с. Трипілля

Назва села походить від його розташування: на трьох долинах між значними річками Стугною, Красною і Бобрицею. Світову популярність принесла Трипілля досліджена тут у 1893 році археологом В.В. Хвойкою передмікенська археологічна культура, названа – трипільською. 1993 року ЮНЕСКО відзначила 100-ліття її відкриття. Культура ця формувалася в V-IV тисячоліттях до нової ери – раніше від культур Стародавньої Греції і Риму, від єгипетських пірамід. Її носіями були хліборобські племена, які консолідувалися в народ – попередник і основний фундатор слов'янства. Культура ця мала яскраво виявлений хліборобський характер. Сім тисяч років тому трипільці займалися хліборобством, як і нині. Особливо високого технологічного і художнього рівня досягло їхнє гончарство.

На території села в 1930 році була створена перша сільськогосподарська артіль імені Г.І. Петровського. При цьому розкуркулили 15 сімей. Пізніше в Трипільлі було створено колгосп «Придніпровський». Під час Голодомору кількість дворів була –1028. В них проживало 5700 селян, з яких померло голодною смертю біля 1500 чол. Опитуванням встановлені імена 134 осіб.

На даний час відоме одне поховання жертв Голодомору, яке знаходиться на сільському кладовищі. Там встановлено меморіал жертвам Голодомору, який складається з хреста і мармурової плити, на якій напис: «І сонце світило, і зорі горіли, та серце завмерло і душі зітліли».

Мартиролог жителів села Трипілля – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Кравченко П.Д., 1915 р.н.; Плюти Й.Ф., Хроль Н.О., 1918 р.н.; Солошенка М.Я., 1923 р.н.; Ханенко К.М., 1928 р.н., та ін., записаними у 2002 році К.І. Буренко, краєзнавцем, педагогом.

Трипільці Нестор і Євдокія Хорі ховають свою донечку Мотю. У 1933 році у Несторовій сестри Наталки вимерла вся сім'я: вона, її чоловік Єлисей і четверо дітей.

Пам'ятний знак жертвам Голодомору 1932-1933 років, встановлений у 2007 році на Трипільському кладовищі.

Бельдій Євдокія
Біденко Олександр
Васильович
Борковський Ларіон
Антонович
Вадис Євдокія Михайлівна
Вадис Микола Михайлович
Вадис Мотрона Михайлівна
Воронець Петро
Ганжа Андрій
Ганжа Микита
Дзюбенка Лавра три доньки
Дужанов Гаврило
Дужанов Микола
Дужанов Олексій
Євдоченко Микола Маркович
Євдоченко Мусій Миронович
Євдоченко Яким Миронович
Євдоченко Яків Миронович
Жмудь Семен
Жук Василь
Жук Надія Василівна
Жук Ольга Василівна
Заброда Ганна
Заброда Костянтин
Заброда Мусій Назарович
Заброда Олексій Мусійович
Заброда Петро
Заброда Тетяна Василівна

Іванченко Галина
Іванченко Оришка Минівна
Кирюша Євдокія Іванівна
Кирюша Іван Федорович
Кирюша Олексій Іванович
Колесник Мотрона Микитівна
Колесників сім'я (5 дорослих і 3 дітей)
Косенко Володимир
Володимирович
Косенко Галина
Володимирівна
Косенко Іван Володимирович
Костенко Василь Юхимович
Костенко Єфросинія
Семенівна
Костенко Іван Юхимович
Кравченко Тетяна
Кульбачна Катерина Іванівна
Кульбачна Ніна Іванівна
Кульбачна Ольга Іванівна
Кульбачний Іван і четверо дітей
Ліверантів сім'я
Літковська Галина Оксентіївна
Літковська Марія
Мовчан Василь Мусійович
Мовчан Мусій Петрович
Носар Євдокія Омелянівна
Носар Петро Якимович

Носар Федора Минівна
Олексенко Ігнат Дорошович
Олексенко Олекса і 3 дітей
Олексенко Орина
Олексенко Парасковія
Олексенко Петро Гнатович
Олексенко Петро Павлович
Олексенко Яків Архипович та двоє синів
Олексенко, мати і двоє синів
Оленич Олексій
Папша Андрій
Приходько Леонід Тихонович
Пустова Варвара Василівна
Пустова Галина Василівна
Пустовий Василь Якович
Пустовий Іван Васильович
Пустовий Петро Васильович
Сваволя Григорій Якович
Сваволя Іван Йосипович
Сваволя Леонід Якович
Сваволя Микола Якович
Сваволя Одарка
Скрипка Захар Карпович
Скрипка Іван Карпович
Скрипка Павло Карпович
Солошенко Григорій Сидорович
Солошенко Грицько
Солошенко Марта

Терпило Андрій Васильович
Терпило Варвара Митрофанівна
Терпило Василь
Терпило Василь Федорович
Терпило Галина Луківна
Терпило Дмитро Васильович
Терпило Іван Васильович
Терпило Іван Степанович
Терпило Катерина Василівна
Терпило Лука
Терпило Лука, двоє дітей
Терпило Максим
Терпило Ольга
Терпило Ольга Василівна
Терпило Петро Степанович
Терпило Савелій Васильович
Терпило Степан Савкович
Терпило Тетяна
Терпило Христина Кіндратівна
Трав'янка Оксана Трохимівна
Удод Галина Андріївна
Удод Галина Пилипівна
Удод Данило Іванович
Удод Єлизавета Миколаївна
Удод Іван Іванович
Удод Марія Іванівна
Удод Марія Павлівна
Удод Мотря Василівна

Удод Ничипір Пилипович
Удод Олександр Федорович
Удод Павло
Удод Петро Павлович
Удод Пилип Андрійович
Удод Прокіп Федорович
Хоменчук Петро і 2 дітей
Хоменчук Василь
Хоменчук Галина Аркадіївна
Хоменчук Іван
Хоменчук Терешко, його дружина та двоє дочок
Хора Микола Сергійович
Хора Федір
Цедик Катерина Йосипівна
Цедик Надія Йосипівна
Цедик Пилип Йосипович, троє дітей
Шевченка Степана троє дітей
Шевченко Андрій
Шевченко Дмитро Васильович
Шевченко Іван Васильович
Шевченко Кирило Васильович
Шевченко Марина Василівна
Шевченко Марина Йосипівна, двоє дітей
Шевченко Пелагея Василівна
Шевченко Петро Васильович

м. Українка (під час Голодомору – с. Українка)

У писемних джерелах знаходимо такі назви поселення, де тепер розташоване місто трипільських енергетиків Українка – Ігнатово, Ігнатівці, Злодіївка, Столипіно, Українка. Перша писемна згадка про нього відноситься до XVI століття.

На початку 30-х років минулого століття до Української сільської ради належали село Українка і декілька хуторів – Шиловщина, Загребля, Граби, Миколинки, Новоселиця, Дубина і Бондари.

Під час Голодомору на території Української сільради померло близько 120 осіб, з них 20 – у с. Плюти. Опитуванням встановлено імена 11 осіб.

Мартиролог жителів сіл Українки і Плюти – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Філоненко К.М., 1926 р.н.; Друзенко К.М., 1927 р.н.; Демченко М.М., 1925 р.н., записаними у 2007 році Литвиною В.І., краєзнавцем.

Демченко (ім'я невідоме) і діти
Друзенко Варвара
Кудренко Дмитро
Кудренко Оксана

Лемеха Варвара
Лемеха Микола
Несміян Катерина
Прус Марія Сидорівна

Сальний Федір
Тимошенко Ілько
Філоненко Михайло і його дружина

с. Халеп'я

Давньоруський город Халеп згадується в літописі 1093-го року.

В 20-ті роки в селі утворився комбід (комітет бідноти) на чолі з Д.Є. Савицьким.

В 1921 році в селі створено кооперацію: заснував її і очолив С.А. Тукаленко.

В 1926 році в селі були створені ТСОЗи (товариства спільного обробітку землі).

1927 року в Халеп'ї створилося садівниче товариство.

Влітку 1929 року організувався колгосп імені Жовтневої революції, згодом – «Жовтень» (голова С.А. Тукаленко). Під час колективізації були розкуркулені 12 сімей.

РОЗДІЛ 1. МАРТИРОЛОГ

Заняття у лікнепі с. Халеп'я. Вивчаючи грамоту, жінки і ді-вчата одночасно проходили курси крою та шиття. Фото 1925 року.

На початку 30-х років у Халеп'ї було 300 дворів, де проживало 2000 чоловік. Під час страшного голоду померло близько 400 чоловік. Опитуванням встановлені імена 355 осіб.

Відоме одне поховання жертв Голодомору на сільському кладовищі. Там встановлений хрест (1993 рік).

Мартиролог жителів села Халеп'я – жертв Голодомору 1932-1933 ьроків укладено за свідченнями Говорухи М.С., 1910 р.н.; Качаненко О.О., 1924 р.н.; Лукашенко У.І., 1922 р.н., та ін., записаними у 2002 році Домбровською Г.А., секретарем сільської ради.

Бойко Лукія
Бойко Василь Гнатович
Бойко Гнат Петрович
Бойко Оришка Гнатівна
Бойко Секлета Гнатівна
Бурденко Мотя
Бурденко Степанида
Васильченко Марія
Васильченко Семен
Прокопович
Васильченко Микола
Прокопович
Васильченко Прокіп
Вербенко Данило Петрович
Вербенко Іван Гнатович
Вербенко Настя Петрівна
Вербенко Оксана Петрівна
Вербенко Петро Іванович
Вербенко Тиміш Петрович
Вербенко Улита Павлівна
Вербенко Уляна Пилипівна
Воловенко Йосип
Опанасович
Воловенко Настя Опанасівна
Воловенко Тарас Опанасович
Воловенко Дмитро Іванович
Воловенко Килина
Воловенко Опанас
Воловенко Прокіп Опанасович
Демченко Денис
Демченко Яків
Демченко Антон
Демченко Варка Петрівна
Демченко Василь Петрович
Демченко Ганна Семенівна
Демченко Ілько
Демченко Мар'яна
Демченко Марія
Демченко Михайло Петрович
Демченко Оришка
Михайлівна
Демченко Петро
Демченко Степан
Демченко Терешко

Демченко Уляна
Джерело Варка Василівна
Джерело Захар
Джерело Іван Йосипович
Джерело Ілько
Джерело Ілько Свиридович
Джерело Катерина Василівна
Джерело Конон Петрович
Джерело Микола Ількович
Джерело Наталка Кузьмівна
Джерело Ольга Свиридівна
Джерело Параска Василівна
Джерело Петро Петрович
Джерело Семен Михайлович
Заворотній Іван Пилипович
Заворотній Степан
Пилипович
Заворотній Степан Маркович
Заворотній Андрій Якович
Заворотній Володимир
Петрович
Заворотній Григорій
Маркович
Заворотній Данило
Пилипович
Заворотній Дмитро Петрович
Заворотній Іван Назарович
Заворотній Марко Кузьмович
Заворотній Микола Петрович
Заворотній Одарка Якимівна
Заворотній Пилип
Заворотній Семен Пилипович
Заворотній Семен Якимович
Заворотній Яким
Заворотня Варя Марківна
Заворотня Векла Федорівна
Заворотня Галина Пилипівна
Заворотня Ганна
Заворотня Ганна Назарівна
Заворотня Ганна Петрівна
Заворотня Дарина Пилипівна
Заворотня Катерина Петрівна
Заворотня Катя Якимівна
Заворотня Марина Пилипівна

Заворотня Мокрина
Пилипівна
Заворотня Настя Пилипівна
Заворотня Наталка Сергіївна
Заворотня Тетяна Пилипівна
Заворотня Христя
Завортоня Катерина Яківна
Ільченко Векла
Ільченко Йосип Макарович
Ільченко Макар Павлович
Качаненко Ганна
Качаненко Ганна Остапівна
Качаненко Іван Остапович
Качаненко Микита Тарасович
Качаненко Настя Тарасівна
Качаненко Остап Тарасович
Качаненко Тарас
Кобченко Василь Петрович
Кобченко Федора Яківна
Коваленко Ганна
Коваленко Параска
Василівна
Коваленко Харитон
Степанович
Коваленко Василь Петрович
Коваленко Василь Петрович
Коваленко Микита Петрович
Коваленко Микола
Степанович
Коваленко Петро Трохимович
Коваленко Степан Вакулович
Коваленко Тетяна Василівна
Коваленко Улита
Коваленко Ярина Василівна
Козаченко Катерина
Федосівна
Козаченко Федос Охрімович
Корян Ганна Василівна
Корян Степанида Василівна
Куркін Петро Йосипович
Куркін Секлета Йосипівна
Лавріненко Артем Петрович
Лавріненко Мусій Петрович
Лавріненко Олексій Петрович

Лавріненко Олена Василівна
 Лавріненко Петро Йосипович
 Лемешко Павло Наумович
 Лемешко Андрій Трохимович
 Лемешко Антон Петрович
 Лемешко Василь Степанович
 Лемешко Володимир Трохимович
 Лемешко Ганна Трохимівна
 Лемешко Катерина Степанівна
 Лемешко Марфа Олексіївна
 Лемешко Микита Уласович
 Лемешко Михайло Трохимович
 Лемешко Оксана Лемешко Семен Степанович
 Лемешко Христя Лемешко Андрій Володимирович
 Лемешко Андрій Трохимович
 Лемешко Вівдя Іванівна
 Лемешко Ганна Яківна
 Лемешко Данило Степанович
 Лемешко Іван Павлович
 Лемешко Катерина Петрівна
 Лемешко Макар Мусійович
 Лемешко Максим Мусійович
 Лемешко Мар'яна Петрівна
 Лемешко Маруся Павлівна
 Лемешко Марфа Яківна
 Лемешко Михайло Якович
 Лемешко Мотря Лемешко Мотря Мусіївна
 Лемешко Мусій Лемешко Мусій Федорович
 Лемешко Настя Степанівна
 Лемешко Наталка Лемешко Наталка Климівна
 Лемешко Наталка Лемешко Наталка Яківна
 Лемешко Наум Лемешко Олексій Омелянович
 Лемешко Омелян Васильович
 Лемешко Павло Мусійович
 Лемешко Павло Трохимович
 Лемешко Панас Мусійович
 Лемешко Панас Олексійович
 Лемешко Параска Лемешко Петро Васильович
 Лемешко Поліна Трохимівна
 Лемешко Приська Климівна
 Лемешко Секлета Лемешко Семен Карлович

Лемешко Степан Климович
 Лемешко Степан Якович
 Лемешко Степанида Степанівна
 Лемешко Степанида Кирилівна
 Лемешко Степанида Микитівна
 Лемешко Тетяна Луківна,
 Лемешко Трохим Прохорович
 Лемешко Трохим Савович
 Лемешко Улас Васильович
 Лемешко Улита Уласівна
 Лемешко Уляна Петрівна
 Лемешко Устя Петрівна
 Лемешко Харитина Лемешко Микола Степанович
 Лисенко Одарка Степанівна
 Лисенко Профер Омелянович
 Лисенко Григорій Васильович
 Лисенко Петро Омелянович
 Лисенко Поля Іванівна
 Лисенко Приська Антонівна
 Лисенко Уляна Профирівна
 Литовчук Настя Василівна
 Литовчук Марфа Василівна
 Литовчук Христя Литовчук Василь Григорович
 Литовчук Настя Мусіївна
 Литовчук Оксана Литовчук Семен Мусійович
 Литовчук Ялисей Васильович
 Миколаєв Петр Миколаєв Петро Пилипович
 Миколаєв Степан Пилипович
 Миколаєва Настя Пилипівна
 Миколаєва Настя Молотков Федір Федосович
 Миколаєв Степан Молотков Федос Дмитрович
 Нестеров Ілько Нестеров Яків Нестерова Маня і її мати
 Нестеров Степан Нещерет Микола Данилович
 Нещерет Пилип Савович
 Нещерет Василь Нещерет Василь Тимофійович
 Нещерет Данило Петрович
 Нещерет Іван Нещерет Іван Прокопович
 Нещерет Кирило Йосипович
 Нещерет Лаврентій Йосипович
 Нещерет Марія Нещерет Микола Нещерет Микола Тимофійович

Нещерет Наталка Степанівна
 Нещерет Наталка Степанівна
 Нещерет Олексій Тимофійович
 Нещерет Олексій Тимофійович
 Нещерет Савка Пилипович
 Нинор Іван Семенович
 Нинор Іван Семенович
 Оначенко Дем'ян
 Опанасенко Вівдя Кирилівна
 Опанасенко Марина Василівна
 Опанасенко Марфа Денисівна
 Опанасенко Настя Василівна
 Опанасенко Остап Васильович
 Опанасенко Павло Мусійович
 Опанасенко Поліна Денисівна
 Опанасенко Василь Кирилович
 Опанасенко Василь Овдійович
 Опанасенко Ганна Опанасенко Ганна Пилипівна
 Опанасенко Данило Макарович
 Опанасенко Денис Опанасенко Єлисей Пилипович
 Опанасенко Ілько Макарович
 Опанасенко Килина Семенівна
 Опанасенко Кирило Опанасенко Кирило Пилиппович
 Опанасенко Макар Овдійович
 Опанасенко Мусій Семенович
 Опанасенко Овдій Степанович
 Опанасенко Петро Опанасенко Пилип Овдійович
 Опанасенко Степанида Микитівна
 Опанасенко Тетяна Матвіївна
 Опанасенко Тимофій Макарович
 Опанасенко Улита Гнатівна
 Остапенко Володимир Дмитрович
 Остапенко Ганна Данилівна
 Остапенко Катерина Дмитрівна
 Остапенко Мелашка Данилівна з дитиною
 Остапенко Данило Остапенко Данило Остапенко Дмитро Йонович
 Остапенко Малашка Данилівна

Остапенко Марія Дмитрівна
 Остапенко Оксана Федотівна
 Остапенко Ольга Миколаївна
 Остапенко Пріська
 Остапенко Пріська
 Охріменко Федір
 Паладієв Іван Олександрович
 Паладієв Олександр
 Паладій Олександр і син Іван
 Пугач Василь Єлисейович
 Пугач Марфа Єлисеївна
 Пугач Настя Єлисеївна
 Пугач Улита Єлисеївна
 Пугач Андрій Васильович
 Пугач Василь Васильович
 Пугач Василь Михайлович
 Пугач Ганна Пилипівна
 Пугач Євдокія Петрівна
 Пугач Єлисей Прокопович
 Пугач Настя Сидорівна
 Пугач Пилип Романович
 Пугач Степан Пилипович
 Пугач Тетяна Романівна
 Пугач Федір Олексійович
 Пугач Яків Романович
 Радіонов Василь Онанійович
 Радіонов Петро Онанайович
 Радченко Петро Микитович
 Радченко Микита
 Савіцька Галина Карпівна
 Савіцька Наталка Павлівна

Савіцька Тетяна Карпівна
 Серега Василь Павлович
 Серега Іван Васильович
 Серега Микола Васильович
 Серега Ганна Овсіївна
 Серега Катерина Онисівна
 Серега Надія Василівна
 Серега Тетяна Ільківна
 Серега Уляна Василівна
 Ткаченко Ілько Іванович
 Ткаченко Іван Петрович
 Ткаченко Микола Андрійович
 Ткаченко Софія Сидорівна
 Ткаченко Федір Андрійович
 Удод Гордій Данилович
 Удод Петро Данилович
 Удод Олексій Данилович
 Удод Ольга Іванівна
 Удод Андрій Дмитрович
 Удод Варка Іванівна
 Удод Ганна
 Удод Данило Степанович
 Удод Данило Федорович
 Удод Дмитро Йонович
 Удод Йон Андрійович
 Удод Конон
 Удод Максим Дмитрович
 Удод Микола Хомич
 Удод Настя Федорівна
 Удод Наталка Дмитрівна
 Удод Одарка Семенівна

Удод Ольга Хомівна
 Удод Устя Данилівна
 Удод Хома Сидорович
 Шеремет Варвара Семенівна
 Шеремет Ганна Семенівна
 Шеремет Зінька Опанасівна
 Шеремет Назар Опанасович
 Шеремет Опанас
 Шеремет Уляна Опанасівна
 Шеремет Федір Опанасович
 Шеремет Ярина
 Яременко Гордій Лукович
 Яременко Прохор Лукович
 Яременко Варка Степанівна
 Яременко Василина Іванівна
 Яременко Ганна Мусіївна
 Яременко Грицько
 Степанович
 Яременко Іван Степанович
 Яременко Левко
 Миколайович
 Яременко Лисовета Луківна
 Яременко Лука Якович
 Яременко Настя Михайлівна
 Яременко Настя Петрівна
 Яременко Олександра Петрівна
 Яременко Палажка Іванівна
 Яременко Петро Каленикович
 Яременко Уляна Гнатівна
 Яременко Яків Прохорович

с. Щербанівка

Засноване село трипільською родиною Щербаків, з якої вийшов митрополит Київський і Московський Тимофій Щербацький: від прізвища Щербаків і пішла назва Щербанівки. Перші писемні згадки про неї, як про хутір, припадають на початок XIX століття.

У Щербанівці народився видатний новеліст Григорій Косинка (Григорій Михайлович Стрілець, 1899-1934). В центрі села йому споруджено пам'ятник.

В 1923 році створено сільськогосподарську артіль. В 1930 році проведено колективізацію. В селі створено колгосп «Більшовик», при цьому розкуркулено 8 сімей.

В голодоморні роки в Щербанівці було 163 двори, проживало 814 мешканців. Померло з голоду близько 300 чол. Опитуванням встановленні імена 83 осіб.

На даний час відомо одне поховання жертв, яке знаходиться на сільському кладовищі. Там в 2000 році встановлено хрест. В селі також встановлено пам'ятник Скорботна Мати біля сільського клубу (1997 рік). Скульптор М. Горловий.

Мартиролог жителів села Щербанівки – жертв Голодомору 1932-1933 років укладено за свідченнями Липісієнка М.В., 1913 р.н.; Ігнатенко Г.Т., 1931 р.н., та ін., записаними у 1992 році Горловим М.П., краєзнавцем, письменником.

Басанський Григорій
Бутрим Семен Михайлович і двоє дітей
Бутрий Іван Васильович, дружина, син, невістка, 2 діток
Заруцький Петро Михайлович
Заруцький Михайло Миколайович
Ігнатенко Андрій, 2 дітей

Ігнатенко Гостинів
Ігнатенко Йосип Іванович, дружина 4 дітей
Ігнатенко Наталка, 1 дитина
Ігнатенко Лука Іванович, дружина
Ігнатенко Петро і жінка
Ігнатенко Петро Іванович
Ігнатенко Семен Захарович,

дружина, 3 дітей
Ігнатенко Трохим Іванович, 2 дітей
Коваль Іван і 3 дітей
Котляр Кузьма
Когут Трохим, дружина, мати, 3 дітей
Кугут батько, мати, 2 дітей
Лепесієнко Макар Іванович,

дружина, 4 дітей
 Лепесієнко Олександр,
 дружина, 5 дітей
 Лепесієнко Петро
 Лепесієнко Семен Якович,
 дружина, 5 дітей
 Марущенко Микола
 Пилипович, дружина
 Мирліченко Григорій,
 дружина
 Олексіїв Ілько
 Подобна Оксана
 Подобний Григорій, дружина,
 дитина
 Подобний Йосип Степанович,
 дружина 2 дітей
 Подобний Михайло
 Степанович, дружина, 2 дітей
 Подобний Степан, дружина
 Яценко Мотря
 Подобний Трохим
 Григорович, дружина, 3 дітей
 Прохорів Петро, дружина,
 дитина
 Пустова Оксана Василівна,
 4 дітей
 Пустова Ганна Петрівна
 Пустовий Василь Васильович,
 дружина, дитина
 Пустовий Йосип Павлович
 Пустовий Кость Петрович,
 дружина, дитина
 Пустовий Олекса
 Пустовий Семен Павлович,
 дружина, 4 дітей
 Пустовий Трохим Йосипович,
 дружина, 2 дітей
 Різуни: мати і син Михайло
 Рогожівський Ігнат Павлович
 Рудик Гнат Якович
 Рудик Іван, дружина

Рудик Ілько Якович
 Рудик Маруся Трохимівна,
 2 дітей
 Рудик Оксана Петрівна,
 дитина
 Рудик Яків
 Рябенко Антон, дружина,
 3 дітей
 Рябенко Петро, дружина,
 4 дітей
 Саєнки Степан Сергійович,
 дружина, дитина
 Саєнко Сергій Микитович
 Саєнко Галина Антонівна,
 2 дітей
 Саєнко Микита, дружина,
 2 дітей
 Саєнко Яків Сергійович,
 дружина, 5 дітей
 Саєнко Марія, чоловік, дитина
 Самборський Андрій
 Самборський Гаврило
 Самборський Грицько
 Стасенко Михайло Павлович
 Сташенко Іван
 Сташенко Яків
 Сташенко Грицько
 Стрілець Андрій Петрович
 Стрілець Ганна Трохимівна
 Стрілець Григорій Григорович
 і дружина
 Стрілець Іван Григорович
 Стрілець Павло Григорович
 Стрілець Петро, дружина,
 3 дітей
 Стрілець Семен Іванович,
 дружина, 2 дітей
 Стрілець Юхим Макарович,
 дружина, 5 дітей
 Стрілець Микита і син Сергій
 Стрілець Дмитро Степанович

Стрілець Петро Степанович
 Сукачівська Євдокія
 Сукачівська Пріська, 3 дітей
 Сукачівський Іван Дмитрович
 Трохименко Параска
 Трохименко Михайло
 Михайлович, дружина, батьки
 Удод Тетяна Павлівна,
 чоловік, 3 дітей
 Удод Павло Макарович,
 батько, мати
 Утіченко Йосип Михайлович,
 дружина, 6 дітей
 Цибка Оксана, дитина
 Цибка Денис Ничипорович
 Цибка Михайло, дружина,
 2 дітей
 Цибка Ничипір Трохимович,
 2 дітей
 Цибка Оришка
 Цибка Іван, дружина, 2 дітей
 Цибка Трохим, дружина,
 6 дітей
 Цибка Галина Адамівна,
 чоловік, дитина
 Шевченко Микола і син
 Шевченко Трохим
 Пантелеймонович, дружина,
 3 дітей
 Штурма Василь, жінка, 6 дітей
 Штурма Петро
 Якубенко Григорій, дружина,
 5 дітей
 Якубенко Лавдій, дружина,
 4 дітей
 Яценко Галина, 4 дітей
 Яценко Корній Федосович
 Яценко Мотря, 2 дітей
 Яценко Олександр, дружина,
 4 дітей
 Яценко Петро